

КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

ПЦК «Фортепіано та концертмейстерство»

ОПП «Фортепіано»

Курсова робота

з дисципліни «Історія фортепіанного виконавства»

ЙОГАНН СЕБАСТЬЯН БАХ:

КОМПОЗИТОР, ВИКОНАВЕЦЬ, ПЕДАГОГ

виконала здобувачка 2 Ф-НО курсу

освітньої програми «Фортепіано»

МАРІЯ КАРПОВА

викладач Л. О. ІВАНЬКО

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
 РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Й. С. БАХА.....	 5
1.1. Науковий дискурс.....	5
1.2. Психологічний та філософський аспекти розуміння музики Баха.....	6
 РОЗДІЛ 2. ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ.....	 10
2.1. Оригінальні рукописи та першоджерела.....	10
2.2. Виконавські та педагогічні трактати.....	11
 РОЗДІЛ 3. Барокова естетика та її вплив на інтерпретацію творів.....	 13
3.1. Сучасні підходи до вивчення музичної спадщини Й. С. Баха у виконавсько-методичній практиці фортепіанної освіти.....	13
3.2. Сучасні тенденції вивчення музичної спадщини Йоганна Себастьяна Баха в методично-виконавській практиці в класах спеціального фортепіано викладачів структурного підрозділу «Коледж» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».....	14
 ВИСНОВОК.....	 16
 ДЖЕРЕЛА.....	 19

ВСТУП

Йоганн Себастьян Бах – один із найвідоміших композиторів, чия творчість вийшла за межі часу і стала незгасним світлом у неосяжному океані музичної історії. Його творча спадщина займає значне місце в контексті світової класичної музики. Його доробки, в яких органічно взаємодіють численні жанри та форми, не тільки визначили обличчя барокової епохи, але й мали великий вплив на закладення основ та подальший нескінченний розвиток світової музичної спадщини, що сприяло відкриттю нових горизонтів для наступних поколінь.

Йоганн Бах вважається одним із основоположників класичної музики, а його твори, що поєднують складність конструкції та емоційну виразність, стали ідеалом, що надихав і формував цілі покоління композиторів і виконавців, поглиблюючи духовний вимір музичного мистецтва. Підхід Баха до музики та його композиційні досягнення зберігають свою безсмертну актуальність, немов вічні істини, що прориваються крізь часові межі, адже навіть після понад трьох століть вони продовжують надихати і змінювати уявлення про мистецтво музики.

Актуальність дослідження творчості Йоганна Себастьяна Баха, як композитора, виконавця та педагога, полягає в тому, що його внесок у розвиток музичного мистецтва залишається надзвичайно важливим і сьогодні. Дослідження Баха сьогодні є важливим не лише для музикознавців, але й для музикантів-практиків, адже його твори вимагають від виконавців не тільки технічної майстерності, але й глибокого розуміння концептуальних аспектів музичної композиції. Складність його фуг, багатогранність виразових засобів – все це створює конструкт безмежного простору для вивчення та інтерпретації, де кожен елемент музичної тканини відкриває нові глибини та стає метафорою самого життя, гравіруючи структуру нескінченної гармонії та надаючи їй сенс безперервного розкриття та осмислення.

Не випадково, що твори Баха є основною частиною навчальних програм мистецьких коледжів, академій та консерваторій по всьому світу. Завдяки своїй універсальності та глибокому змісту, музика Йоганна Баха дає можливість не лише розвивати технічні навички, але й глибше проникати в суть самопізнання.

Виконавець, відтворюючи текст, створений генієм Барокової доби, стає спостерігачем та співучасником духовного процесу, осмислюючи зв'язок між музикою та емоційним сприйняттям.

Отже, актуальність теми підкріплюється також тим, що музика Баха відзначається високою духовністю і здатна не лише вражати технічною майстерністю, а й передавати складні філософські та емоційні стани. Вже сама природа його музичних композицій, в яких чітко виражена структура і в той же час виразна емоційність, робить його твори особливо важливими для дослідження зв'язку між музикою і духовним життям.

Бах не просто створював музику, але й розвивав нові форми та техніки композиції, що мали величезний вплив на майбутні покоління композиторів. Його техніка контрапункту стала основою для подальших розробок у галузі композиції та теорії музики. Протягом століть відомі композитори, такі як Людвіг ван Бетховен, Франц Шуберт, Йоганнес Брамс та інші, черпали натхнення з його творів. Сучасні дослідження, зокрема в сфері музичної теорії, показують, що Бах здатний поєднувати різноманітні стилі та підходи, зберігаючи при цьому неперевершену органічність і гармонію.

Зважаючи на всі ці фактори, дослідження творчості Йоганна Себастьяна Баха є не лише важливим з погляду музикознавства, а й з точки зору культурології, філософії мистецтва та педагогіки. Вивчення його творчої спадщини дозволяє не тільки зберегти і передати цей безцінний культурний спадок наступним поколінням, але й здійснити важливий крок у розвитку музичної науки і практики на сучасному етапі.

Отже, дослідження творчості Йоганна Себастьяна Баха є надзвичайно важливим для розвитку не лише музикознавства, але й для глибшого розуміння суті музичного мистецтва загалом. Бахова спадщина – це не тільки музичні твори, але й важливий аспект культурної та інтелектуальної спадщини людства, який заслуговує на вивчення, осмислення та збереження для майбутніх поколінь.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Й. С. БАХА

1.1 Науковий дискурс

Йоганн Себастьян Бах був не лише видатним композитором, а й людиною глибокої релігійності, що відображалось в його музиці, зокрема в численних кантатах, месях і органних творах. Вивчення його духовної музики дозволяє досліджувати взаємодію музики і релігійних уявлень того часу, а також зрозуміти, як музичні форми можуть передавати духовні цінності та ідеї. Визначити, яким чином Йоганн Бах інтегрував свої релігійні переконання в композиційний процес, є важливим напрямком для дослідження культурних процесів того часу та їхнього впливу на мистецтво.

Доробки Йоганна Баха, подібно до філософських трактатів, вражають своєю здатністю адаптуватися до нових епох. При цьому залишають місце для безкінечних інтерпретацій, які кожного разу вносять щось нове у музику і в наше сприйняття світу. Питання теоретичних та методологічних основ вивчення творчої спадщини Й. С. Баха досліджувалися багатьма науковцями.

Вчена, професор, та теоретик Наталія Сергіївна Свириденко, досліджуючи стилістику виконання старовинної музики на прикладі творів Йоганна Себастьяна Баха, розкриває важливість комплексного підходу до аналізу його творчої спадщини. Дослідниця наголошує: «Основною задачею у вивченні цієї значної клавірної спадщини є повернення її у теперішній час крізь часовий інтервал у триста років у найбільш правдивому відтворенні. Науковиця вважає, що основним аспектом у цьому процесі повинно бути розуміння стилістики, яка включає в себе як і стилістичні особливості епохи, так і технічні та естетичні вимоги до виконання»[Н. Свириденко, с. 18].

На нашу думку, цей підхід дозволяє не лише відтворити музичний текст, але й передати його глибину та багатогранність, що є ключовим для цілком відповідного виконання старовинної музики.

У той же час, доцент, кандидат мистецтвознавства Наталія Толошняк та доктор технічних наук Лоскутова Тетяна Володимирівна, вивчаючи редакційні

особливості прелюдій і фуг Добре темперованого клавіру Йоганна Баха, розглядають різні редакції та інтерпретації бахівських творів, що допомагає глибше зрозуміти поліфонічне письмо композитора та принципи виконання його музики. Науковиці у своєму дослідженні наголошують: «Інтерпретація бахівських творів виступає ключовим фактором у встановленні ступеня музичної майстерності виконавця, зрілості його професійної майстерності, удосконаленню сприйняття стилю. Важко оцінити потужність впливу музики Йоганна Себастьяна Баха, адже вона зазнавала змін у сприйнятті багатьох поколінь, проходячи через різні інтерпретації як у теоретичному, так і в практичному аспекті, а також у виконанні. Високий рівень майстерності музиканта неможливий без знання творів Йоганна Баха, таких як прелюдії та фуги. Також, автори цієї наукової роботи підкреслюють, що твори великого композитора відображають унікальність його композиторського стилю, що об'єднав всі музичні явища того часу. Музика Йоганна Себастьяна Баха не належить до жодного напрямку, це самобутня система стильових ознак. Її вплив змінювався упродовж поколінь через різні трактування, як у теорії, так і на практиці. Підхід до розуміння поліфонії Баха вимагає вивчення різних редакцій та інтерпретацій його творів»[Н. Толошняк, Т. Лоскутова с. 1].

Отже, як нам видається, творчість Йоганна Себастьяна Баха є глибоким поєднанням релігійних переконань і музичного мистецтва, що дає змогу досліджувати взаємодію музики та духовних цінностей епохи. Його музика, подібно до філософських трактатів, вражає своєю здатністю адаптуватися до нових часів і відкривати безліч можливостей для інтерпретацій. Вивчення поліфонічного письма Баха та різних варіантів його творів дозволяє глибше осягнути його унікальний стиль, що об'єднує музичні явища того часу і продовжує впливати на сучасне сприйняття музики.

1.2. Психологічний та філософський аспекти розуміння музики Баха

Музична спадщина Йоганна Себастьяна Баха є надзвичайно серйозною та трудомісткою. Виконання творів видатного композитора передусім вимагає чіткого розуміння основних рис його музичного стилю, таких як структурна

складність, глибина емоцій та релігійна спрямованість. З огляду на психологічні аспекти розуміння музики Йоганна Баха доречно виділити чотири основних пункти.

Насамперед слід звернути увагу на емоційний вплив. Музичні твори композитора викликають різноманітні емоції, такі як глибоке переживання, піднесення, містичність й у той же час відчуття спокою й драматизм. Виконавець повинен зануритись в атмосферу того часу, зрозуміти емоційний зміст твору.

Згодом, не менш важливою є інтелектуальна складова. Музика Йоганна Баха вимагає точність, симетрію та логічність музики. Активізується аналітичне мислення та надзвичайна концентрація уваги. Чіткість виконання, рівномірний темп та сконцентрованість є дуже важливими факторами під час інтерпретації творів.

Також важливо зауважити духовне осягнення. Релігійна глибина творів Йоганна Баха сприяє саморефлексії, медитативному стану та внутрішньому зосередженню. Уява релігійних образів допомагає краще проникнути в сенс музики та передати всі глибокі мотиви, створені композитором.

Зрештою, останнім пунктом є індивідуальне сприйняття. Залежно від виконавця, музичні твори Йоганна Себастьяна Баха можуть асоціюватися з різними почуттями, спогадами та внутрішніми станами. Кожен переживає різні емоції під час виконання шедеврів композитора.

Таким чином, психологічні аспекти розуміння музики Йоганна Баха виходять за межі просто слухового сприйняття, впливаючи на емоційний, когнітивний та духовний рівні особистості.

Наступним кроком є дослідження філософських аспектів розуміння творчої спадщини композитора. Є кілька важливих елементів, які відображають глибину його музичного мистецтва. Передусім це єдність і гармонія. Йоганна Баха часто виражають ідею гармонії як на рівні музичних побудов, так і на рівні духовного змісту. Його твори відображають баланс між логічним мисленням й емоційним сприйняттям, технікою і виразністю. Це демонструє філософську концепцію як єдності всіх елементів.

Подальшим елементом є трансцендентність. У музичних творах композитора, особливо в духовних, релігійних композиціях присутня глибока духовність, що значно перевищує просто музичну форму. Музика Йоганна Себастьяна Баха дуже часто сприймається як спосіб вираження божественного, що є важливою частиною філософії того часу.

Окрім того, присутні формалізм і структура. Йоганн Бах використовував канони, фуґи та інші складні музичні форми, що відображають філософський інтерес до порядку і системи. Завдяки здатності поєднувати складні структури з емоційною глибиною, музична спадщина Йоганна Себастьяна Баха є яскравим прикладом того, як можна поєднувати логіку з творчістю. Його твори відображають ідеальний баланс між розумом і почуттями, порядком і свободою.

Останнім елементом є діалектичний підхід. Йоганн Бах створював композиції, в яких різні голоси і контрапункти взаємодіяли між собою, утворюючи гармонію через конфлікт і злиття. Цей підхід можна співвіднести з філософською ідеєю, що протилежні сили можуть взаємодіяти і сполучатися в нову, складнішу сутність.

Отже, філософські аспекти розуміння музики Йоганна Себастьяна Баха включають в себе пошук гармонії, емоційного та духовного вираження, чіткого та логічного порядку та трансцендентного змісту в музиці.

Завершуючи дослідження психологічних і філософських аспектів розуміння музики Йоганна Себастьяна Баха, можна зробити висновок, що його музика є надзвичайно багатогранною і потребує не лише технічної майстерності, а й глибокого психологічного й філософського розуміння. Психологічні аспекти розуміння його музики охоплюють емоційну, інтелектуальну та духовну складові. Індивідуальне сприйняття кожного слухача чи виконавця додає ще більшу багатогранність у процес розуміння музики Баха, адже кожен переживає її по-своєму.

Філософські аспекти творчості Баха також вражають своєю глибиною. Його музика відображає гармонію та єдність, де кожен елемент знаходить своє місце. Трансцендентний характер його творів, особливо релігійних, надає їм

додаткової глибини. Формалізм і структура, притаманні його композиціям, підкреслюють філософський інтерес до порядку та системи, в той час як діалектичний підхід демонструє, як протилежні сили можуть взаємодіяти.

Таким чином, психологічні та філософські аспекти розуміння музики Йоганна Себастьяна Баха розкривають її як складне, багатогранне мистецтво, яке здатне впливати на емоційний, інтелектуальний та духовний рівні. Ця музика є не лише результатом технічної майстерності, а й глибоким вираженням філософських ідей про гармонію, порядок, трансцендентність та єдність.

РОЗДІЛ 2. ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Оригінальні рукописи та першоджерела

Оригінальні рукописи Йоганна Себастьяна Баха, значна кількість яких збереглася дотепер, є безпосереднім джерелом даних стосовно художніх задумів, етапів становлення музичних творів, а також впливи різних за характером музичних творів. Ці джерела дають змогу науковцям більш точно відтворити нотний текст та досліджувати інтерпретаційні варіанти написані самим композитором або ж його послідовниками. Зокрема, рукописи музичних творів, таких як «Меса сі мінор», «Бранденбурзькі концерти» та «Добре темперований клавір» є значущими предметами вивчення з метою глибоко аналізу а також розбору.

Однак, значна частина першоджерел Йоганна Себастьяна Баха перебуває під ризиком зникнення або ж псування внаслідок великого періоду часу. Архівні матеріали, які містять нотні записи, руйнуються і часто зазнають ушкоджень, обтяжуючи їх дослідження. Численна кількість композицій була втрачена або ж пошкоджена, що вказує на потребу цифрової архівації та збереження цих матеріалів для майбутніх поколінь.

Оригінальні рукописи Йоганна Баха, написані особисто ним, являються унікальними й надзвичайно цінними. Деяка частина зберігається у найбільших музикознавчих архівах західного континенту, зокрема в Берлінській державній бібліотеці, Баховому архіві в Лейпцигу, а також у бібліотеках Великобританії та США.

Оскільки багато композицій Йоганна Баха не були оприлюднені за його життя, значна кількість з них передавалася у відтвореннях, які були написані учнями, членами родини чи подальшими науковцями. Наприклад, чимало відомих композицій дійшли до нас саме завдяки копіям Карла Філіппа Емануїла Баха – сина композитора, а також його учня Йоганна Людвіга Кребса.

Визначну роль у зберіганні оригіналів виконують так звані *Bach-Quellen* – документи, що включають автографи, копії, перші видання творів, а також

листування, щоденники та записи про виконання. Вони становлять базу для сучасного наукового вивчення Бахової музики.

2.2. Виконавські та педагогічні трактати

Йоганн Себастьян Бах, як творець музичних творів і педагог, залишив по собі не лише багато композицій, але й значущі трактати, котрі формували підходи щодо інтерпретації музичних творів та навчального процесу. Ці документи стали суттєвими ресурсами для удосконалення музичної освіти та методик виконання, і їх цінність тримається до теперішнього часу.

Виконавський трактат – це письмовий документ, в якому описуються вказівки, поради та принципи, що пов'язані з інтерпретацією музичних композицій.

Насамперед слід ознайомитись з основними стилістичними засобами виконання музичної спадщини Баха, тобто якими способами сам композитор інтерпретував свої твори. Передусім ми маємо зануритись у ті часи і згадати, що на той момент твори виконувались і писались на таких інструментах як клавесин та клавикорд, що суцільно відрізняються від сучасного фортепіано. Інструменти, що передували фортепіано, відзначалися обмеженими динамічними можливостями, на відміну від фортепіано, яке здатне відтворювати широкий спектр динаміки. Виконання клавірної музики Баха на сучасному фортепіано потребує від піаніста глибокого аналітичного підходу до інтерпретації, з урахуванням технічних і динамічних характеристик сучасного інструмента. У процесі роботи над клавірними творами Й. С. Баха слід зважати на те, що композитор майже не залишав динамічних позначень у нотному тексті. У своїй творчості Бах використовував лише три динамічні вказівки: *forte*, *piano* та, зрідка, *pianissimo*. Інтерпретація творів Й. С. Баха не має зводитися виключно до легато чи стакато; виконання повинно бути живим, динамічним і насиченим різноманітною артикуляцією.

Виконавська практика творів Й. С. Баха є важливою темою в музикознавстві, і хоча сам композитор не залишив детальних трактатів щодо виконання своїх творів, існує низка досліджень, що розглядають питання

інтерпретації його музики. «Performance Practice of the Instrumental – Vocal Works of Johann Sebastian Bach» Карла Гохрайтера. Ця праця є перекладом та адаптацією оригінального німецького видання 1983 року. Вона охоплює аспекти виконання вокально-інструментальних творів Баха, зокрема питання континуо, інструментів, оркестровки та інтерпретації хоралів. «Johann Sebastian Bach's Art of Fugue: Performance Practice Based on German Eighteenth-Century Theory» Евальда Демейера. Ця книга надає практичні поради щодо виконання «Мистецтва фуґи» Баха, спираючись на німецьку теорію XVIII століття. Автор розглядає такі аспекти, як риторика, метр, артикуляція та техніка гри на клавішних інструментах.

Наступним кроком є дослідження педагогічних трактатів Йоганна Себастьяна Баха. Педагогічні трактати Й. С. Баха становлять собою навчальні твори, створені з метою формування музичного мислення та виконавських навичок учнів, і поєднують у собі високу художню вартість із чітко вираженою дидактичною спрямованістю.

Із найвідоміших трактатів можна згадати :«Маленька книжечка для Анни Магдалени Бах» – збірка п'єс і вправ для початкового навчання, «Добре темперований клавір» – 48 прелюдій і фуг у всіх тональностях, призначених для розвитку техніки й поліфонічного мислення та «Інвенції і симфонії» – вправи для опанування техніки та контрапункту.

Таким чином, виконавські та педагогічні трактати Йоганна Себастьяна Баха становлять цінне джерело для осмислення його музичної спадщини як з інтерпретаційного, так і з освітнього погляду. Попри відсутність детально прописаних трактатів щодо виконання, збережені тексти, навчальні твори та пізніші дослідження дозволяють реконструювати виконавську практику композитора. Педагогічні збірки Баха поєднують високий художній рівень із дидактичною функцією, що робить їх не лише інструментом навчання, а й джерелом поглибленого розуміння стилю та мислення композитора. Їх значення залишається актуальним і сьогодні, зокрема в контексті виконання творів Баха на сучасних інструментах.

РОЗДІЛ 3. Барокова естетика та її вплив на інтерпретацію творів

3.1. Сучасні підходи до вивчення музичної спадщини Й. С. Баха у виконавсько-методичній практиці фортепіанної освіти

У наш час музичні педагоги приділяють особливу увагу вивченню клавірної спадщини Й. С. Баха як основоположного етапу у формуванні виконавських навичок і художнього мислення учнів та студентів. Твори Баха розглядаються не лише як технічний матеріал, а як зразки глибокого стилістичного змісту, що потребують уважного осмислення. У процесі навчання педагоги часто розробляють цілісні поетапні програми опанування музичної спадщини, які охоплюють як методичні, так і інтерпретаційні підходи. Це дозволяє виховувати у молодих музикантів не лише технічну майстерність, а й розуміння художньої мови композитора, що є надзвичайно важливим для формування цілісної музичної культури виконавця.

На основі досліджень сучасних методичних підходів до вивчення творів Й. С. Баха, можна виокремити кілька основних стратегій, які активно використовуються у фортепіанній освіті. Перш за все, педагоги зосереджуються на розвитку технічних навичок через ретельне опрацювання бахівських творів, таких як «Інвенції», «Добре темперований клавір» та «Фуґи», що є чудовими вправами для формування поліфонічного мислення та фразування. Програмування навчання часто передбачає поетапний підхід, де спочатку вивчаються менш складні твори, що забезпечують базове розуміння контрапункту і ритмічної чіткості, а вже на пізніших етапах студенти опановують більш складніші композиції.

Іншим важливим аспектом є врахування історично поінформованої інтерпретації, де виконавці уважно ставляться до стилістичних особливостей музики Йоганна Себастьяна Баха, таких як орнаментика, артикуляція та динаміка, що надає виконанню більш автентичний характер. Крім того, сучасні методики підкреслюють важливість збереження інтерпретаційної свободи у межах бахівської музики, що дозволяє студентам не лише технічно відтворювати твори, але й глибше розуміти їх музичний та емоційний зміст.

Таким чином, підходи до вивчення спадщини Йоганна Баха орієнтовані на комплексний розвиток виконавця, поєднуючи технічну підготовку з глибоким музичним осмисленням його творів.

3.2. Сучасні тенденції вивчення музичної спадщини Й.С. Баха в методично-виконавській практиці в класах спеціального фортепіано викладачів структурного підрозділу «Коледж» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

У даному підпункті ми розглянемо сучасні підходи та методи, які використовуються в навчальному процесі коледжу КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського» для вивчення музичної спадщини Й. С. Баха в класах спеціального фортепіано. Вивчення творів Баха займає важливе місце в програмі підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва, оскільки його творчість є основою для формування технічних і художніх навичок фортепіаністів. Сьогодні у нашому закладі особлива увага приділяється як технічній, так і інтерпретаційній складовій виконання бахівських творів, що вимагає глибокого осмислення історичних, стильових та виконавських аспектів. У цьому контексті ми вивчаємо як загальні методи навчання, так і конкретні приклади педагогічної практики, спрямованої на підготовку студентів до виконання складних творів даного композитора.

В класі викладача-методиста Ірини Олександрівни Цепух кожен здобувач один раз на півріччя доторкається до творчої спадщини композитора Барокової доби Й. С. Баха.

Розпочинається робота над поліфонією з ознайомлення з музичним твором шляхом прослуховування його у концертному варіанті по запропонованих відео з Youtube.

Після того, як здобувач має уявлення як звучить твір, викладач пропонує зробити аналіз будови доробку. Виявляється його структурна організація: кількість частин, експозиція, розробка, реприза. Викладач нагадує, як формується експозиційна частина, коли вона завершується, як зрозуміти, скільки голосів налічує певний твір.

Коли здобувач вільно оперує матеріалом структури, починається робота над вивченням складових музичної тканини: теми, протиставлення і т.п.

Твір завжди вивчається по голосах. Окрім того, що кожне проведення студенти грають, обов'язковим до виконання є спів партій. Співати потрібно виразно, сольфеджуючи, називати ноти, а також виконувати штрихи, які зазначені в партитурі.

Цепух І. О. вимагає від кожного студента в класі вміння грати текст поліфонічного твору, співаючи при цьому один з голосів. Приміром: граємо партії Сопрано та Альта, а співати партію Баса; або ж грати партії Баса та Сопрано, а співати Альтову партію.

Велика увага приділяється диханню. Відшліфовується фразування. Викладач пояснює, що потрібно мислити «дрібною тривалістю», тобто кожна натиснена нота має визвучуватися : «чуємо крапку та відбиття звуку».

Часто Ірина Олександрівна говорить здобувачам свого класу таку фразу: «Хорошого музиканта визначають за довжиною фрази». Однією з порад викладачки є «не дрібнити музичний текст на мотиви», але при цьому «вміти інтонувати».

І. О. Цепух неодноразово наголошує на тому, що дотик при вивченні творів Барокової доби має значні відмінності від дотику до клавіш при виконанні творів, приміром, Класичної доби, чи Романтичної доби. Відмінність туше в глибині та довжині перебування «в» чи «над» клавішею. Кожна шістнадцята має сприйматися як «велика крапелька». Звук має бути округлим, тембральним, насиченим, визвученим, наспівним.

Викладачка порівнює поліфонічні твори Барокової доби з такими, що мають схожість на хорові церковні партитури. Та зауважує, що виконавець має чути не лише горизонтальні лінії проведення тематичного матеріалу, а й вертикаль доробку. Для кращого уявлення гармонії, яка утворюється в кожній вертикальній лінії, пропонується затримуватися на вертикалі й вслухатися в гармонічне співзвуччя.

На уроках у Ірини Олександрівни Цепух використовуються міжпредметні зв'язки. Часто розповідь викладачки перетинається з навчальною дисципліною «Історія фортепіанного виконавства». Акцентується увага на інструментах, на яких грали у певну епоху, яка була динаміка цих інструментів, яке звучання вони видавали. Також розповідає викладач де і за яких умов виконувалися певні твори.

У творах 17 століття часто зустрічаються мелізми, тож І. О. Цепух звертає увагу на них, пояснюючи закони виконання старовинної музики.

Часто пропонується додаткова теоретично-виконавська література:

Клавірна музика на території України в XVI–XVII ст.

Автори: Оксана Сліпченко, Ірина Мельниченко. Стаття досліджує вплив західноєвропейської музичної культури на клавірну творчість в Україні XVI – XVII століть, аналізуючи органні табулатури та жанрові особливості.

Інструментальна музика в Києво-Могилянській академії у контексті барокового синкретизму

Автор: О. Кравчук. Розглядається розвиток інструментальної музики в Києво-Могилянській академії XVII – першої половини XVIII століття в контексті барокового синкретизму.

Актуальність інтерпретацій старовинної музики в сучасному культурному просторі

Автор: Ірина Коденко. Стаття аналізує сучасні підходи до виконання барокової музики, базуючись на матеріалах журналу «Early Music», та розглядає формування історично орієнтованого виконавства в Європі.

Особливості формування української музики епохи бароко

Світлана Візер аналізує розвиток української музики XVII–XVIII століть, зокрема вплив барокових традицій на церковну музику. Додаткове опрацювання подібних джерел дають поглиблене розуміння виконавської практики.

ВИСНОВОК

Творчість Й. С. Баха є важливою та невичерпною частиною світової музичної спадщини, що й нині впливає на розвиток музичного мистецтва навіть

через століття після його смерті. Вивчення цієї спадщини, особливо в контексті сучасних підходів до виконання та методики викладання, є складним і багатогранним процесом, що потребує уважного аналізу як наукових, так і практичних аспектів. У нашій роботі було розглянуто теоретичні, методологічні та педагогічні підвалини дослідження творчості Баха, що дають змогу виявити ключові чинники, котрі визначають специфіку його музичної мови та її інтерпретацію у різних історичних і культурних контекстах.

Першим важливим аспектом є науковий дискурс стосовно творчості Баха, який виявляється в численних дослідженнях різних напрямів: від історико-музикознавчих до психологічних та філософських підходів. Аналіз наукових праць, що вивчають специфіку барокової естетики, а також впливу релігійних та філософських переконань композитора на його творчість, дає змогу ліпше зрозуміти не тільки технічні особливості його музики, а й глибоке емоційне та інтелектуальне навантаження, яке вона несе. Розгляд психологічних і філософських аспектів розуміння музики Баха показує, що його композиції мають глибокий внутрішній зміст, що виходить за межі чисто музичних конструкцій і зачіпає питання екзистенції, віри та людської душі.

Джерельна база дослідження, що охоплює оригінальні рукописи та першоджерела, відіграє важливу роль у відтворенні автентичності Бахової музики. Оскільки Бах залишив чимало автографів своїх творів, дослідження цих текстів дозволяє не лише уточнити значення окремих фраз і акордів, а й зрозуміти, яким чином композитор концептуалізував свої задуми в процесі написання музики. Першоджерела також є важливими для вивчення змін, які вносили копії творів та їх редакції у наступних поколіннях виконавців, що дає змогу глибше пізнати, як виконання музики Баха змінювалося протягом століть.

Виконавські та педагогічні трактати, зокрема праці його синів, сучасників та музичних педагогів різних епох, є важливим джерелом для вивчення не лише технічних аспектів виконання, а й педагогічних підходів до навчання музики. Вони стали основою для багатьох сучасних трактувань та інтерпретацій бахової музики у виконавській практиці, зокрема у фортепіанному мистецтві.

Барокова естетика, котра була фундаментом творчості Баха, надає великого значення концептуальному розумінню музики як частини світової культурної спадщини. Відтак вивчення цієї естетики є важливим етапом у процесі інтерпретації його творів. Зокрема, сучасні підходи до пізнання музичної спадщини Баха в виконавсько-методичній практиці фортепіанної освіти дозволяють виводити нові засади, засновані на аналізі історичних стилів, що, своєю чергою, збагачує і поглиблює розуміння барокової музики.

Отже, в процесі проведеного вивчення творчості Йоганна Себастьяна Баха я зуміла підтвердити її важливість як для історії музичного мистецтва, так і для теперішньої музичної освіти. Глибоке осмислення філософських, психологічних та естетичних рис його музики дозволило мені виявити нові обрії для інтерпретації та виконання творів композитора. Під час праці над дослідженням я також звернула увагу на важливість автентичності виконання та впливу барокової естетики на сучасні підходи у фортепіанному навчанні. Майбутні наукові та педагогічні вивчення в цій галузі, на мою думку, сприятимуть збереженню та поширенню Бахової спадщини, забезпечуючи розвиток як виконавської практики, так і теоретичних підходів у музичному навчанні.

ДЖЕРЕЛА

1. Свириденко Н. С. Стилiстика виконання старовинної музики на прикладі творів Й.С. Баха : навчально-методичний посiбник для студентiв вищих навчальних закладiв / Н. С. Свириденко / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. – С. 18.
URL :https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/18135/8/N_Svyrydenko_Posibnyk_Bach_I_M.pdf
2. Толошняк Н. А., Лоскутова Т. М. Редакційні особливості прелюдій і фуг Добре темперованого клавiру Й.С. Баха, С. 1.
URL :<https://tur.kosiv.info/ukrainian-culture/449>
3. Bach-Quellen : The Bach portal for musical research and practice.
URL :<https://www.bach-digital.de/content/index.xed>
4. Слiпченко О., Мельниченко І. Клавiрна музика на території України в XVI–XVII ст.
URL :[https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-2\(185\)-72-75](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-2(185)-72-75)
5. Кравчук О. Інструментальна музика в Києво-Могилянській академії у контексті барокового синкретизму.
URL :<https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10084>
6. Коденко І. Актуальність інтерпретацій старовинної музики в сучасному культурному просторі (сторінками журналу «Early Music»)
URL :<https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14815>
7. Візер С. Особливості формування української музики епохи бароко
URL :[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3\(21\)-1268-1279](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3(21)-1268-1279)